

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2021, sp. zn. 5 Tdo 650/2021, ECLI:CZ:NS:2021:5.TDO.650.2021.1

Číslo: 19/2022

Právní věta:

Trestný čin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku je dokonán, pokud pachatel udá padělané nebo pozměněné peníze jako pravé nebo platné, anebo jako peníze vyšší hodnoty, tedy jestliže je druhá strana, již jsou určeny k úhradě zboží nebo služby, přijme (akceptuje je), protože teprve tehdy dojde k jejich úspěšnému uvedení do oběhu. Nepřijme-li je druhá strana z důvodu podezření, že jde o padělané nebo pozměněné peníze, dopustí se pachatel pokusu uvedeného trestného činu podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.06.2021

Spisová značka: 5 Tdo 650/2021

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Padělání a pozměnění peněz, Pokus trestného činu

Předpisy: § 21 odst. 1 tr. zákoníku
§ 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. [7 Tdo 796/2010](#), uveřejněné pod číslem 31/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2015, sp. zn. [5 Tdo 884/2015](#), uveřejněné pod číslem 22/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 4 To 102/2009

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného D. S. podané proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 7. 10. 2020, sp. zn. 68 To 196/2020, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Vsetíně pod sp. zn. 2 T 56/2020.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 27. 7. 2020, sp. zn. 2 T 56/2020, byl obviněný D. S. uznán vinným pod body 1. až 3. zločinem padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku, za který mu byl podle § 233 odst. 2 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku uložen souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Okresního soudu ve Vsetíně ze dne 17. 2. 2020, sp. zn. 4 T 180/2019, který nabyl právní moci dne 3. 3. 2020, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu.

2. Proti shora citovanému rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 7. 10. 2020, sp. zn. 68 To 196/2020, následovně. Podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným pod body 1. až 3. výroku o vině pokusem zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 21 odst. 1 a § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku, za který mu uložil stejný trest jako soud prvního stupně.

3. Uvedené trestné činnosti se podle rozsudku odvolacího soudu obviněný dopustil (zjednodušeně uvedeno) tím, že dne 3. 1. 2020 z bytu na adrese XY, kde byl na návštěvě u svědkyně A. Ž., bez jejího vědomí a souhlasu odcizil z kuchyňské linky natržený padělek bankovky nominální hodnoty 2 000 Kč se sériovým číslem C 59 638136 hodnocený stupněm nebezpečnosti 4, tj. jako méně zdařilý, přičemž obviněný od svědkyně A. Ž. věděl, že šlo o padělek. Tento padělek se obviněný následně pokusil v XY dne 4. 1. 2020 třikrát uvést do oběhu jako pravou bankovku. Nejprve pod bodem 1. výroku v prostoru čerpací stanice pohonných hmot Benzina jej předal P. T. jako pravou bankovku a požádal jej, aby za ni načerpal naftu v hodnotě 100 Kč. P. T., aniž by mu bylo známo, že jde o padělek bankovky, pro pochybnost, zda na čerpací stanici přijmou natrženou bankovku, nenačerpal naftu do vozidla a pokusil se bankovkou na čerpací stanici nejdříve uhradit nákup cigaret a poté, co M. D. nepřijala padělanou bankovku do tržby, si ji vzal zpět a ve vozidle ji vrátil obviněnému D. S. V případě pod bodem 2. výroku se obviněný pokusil tímž padělkem zaplatit prodavačce M. R. za 2 karty paysafecard (v hodnotách 1 000 Kč a 100 Kč) a za cigarety značky Camel, vše v hodnotě asi 1 200 Kč. Poté, co M. R. nepřijala padělanou bankovku do tržby a požadovala vrácení zboží i hotovosti, vrátil všechno zboží i vrácenou hotovost, vzal si zpět padělanou bankovku a opustil s ní prostor čerpací stanice pohonných hmot. Následně pod bodem 3. výroku v prostorách budovy nádraží Českých drah na ulici XY se pokusil u pokladny zaplatit padělkem pokladní Š. K. jízdenku z XY do XY v hodnotě asi 20 Kč. Poté, co pokladní rozpoznala, že jde o padělek bankovky, na což obviněného upozornila, obviněný z místa odešel a padělek zanechal na pokladně.

II.

Dovolání obviněného

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný D. S. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť napadené rozhodnutí podle něj spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, a zpochybnil především řešení způsobilosti užitého padělků, aby byl uveden do oběhu, a posouzení otázky zániku trestní odpovědnosti odvolacím soudem.

5. Obviněný vyjádřil své přesvědčení, že užitý prostředek trestného činu v podobě nekvalitního padělků bankovky nebyl způsobilý ke spáchání trestného činu. Ani v jednom případě nedošlo k dokonání trestného činu a trestnost případného pokusu zanikla z důvodu dobrovolného upuštění obviněného od dokonání činu. Obviněný k tomu poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 1.

2015, sp. zn. [8 Tdo 1171/2014](#), podle kterého je vždy nutné zkoumat, zda a z jakých důvodů byly použité prostředky nezpůsobilé přivodit ohrožení zájmu chráněného zákonem, jednání pachatele je nutno posuzovat i podle stupně společenské nebezpečnosti. Významný je i způsob jednání pachatele, kterým chtěl spáchat trestný čin, do jaké míry se přiblížilo k dokonání činu, pozornost bylo třeba věnovat i kvalitě padělaných peněz a jejich udání jako pravých. V dané věci podle jeho názoru nedošlo k dokonání trestného činu z důvodů, že padělaná bankovka byla nedokonalým padělkem, proto bylo vyloučeno, aby se dostala do peněžního oběhu. Každá prodavačka pohmatem zjistila, že šlo o padělek, a odmítla přijetí bankovky. Jednání pachatele tak jen zdánlivě vyvolávalo nebezpečí, že nastane následek předpokládaný ve skutkové podstatě. V daném případě byly sice naplněny formální znaky trestného činu, ale stupeň společenské nebezpečnosti jednání obviněného byl nižší než nepatrný a postačoval maximálně k právní kvalifikaci jeho jednání jako přestupku.

6. I kdyby šlo o pokus trestného činu, podle obviněného upustil od dokonání trestného činu, učinil tak dobrovolně, zároveň odstranil nebezpečí, které vzniklo chráněnému zájmu z podniknutého pokusu. Obviněný zopakoval, že ve všech případech se padělaná bankovka nedostala do oběhu, neboť obsluha pokladen pouhým pohmatem zjistila, že šlo o padělek, který z těchto důvodů nebyl přijat. Šlo tedy o beztrestný pokus, neboť tím, že obviněný ve třetím případě na nádraží Českých drah v XY zanechal dobrovolně bankovku na pokladně, prokázal, že z jeho strany již nemohla být bankovka použita k opětovnému spáchání trestného činu. Současně tak odstranil nebezpečí, které hrozilo chráněnému zájmu, tj. peněžnímu oběhu. Trestnost pokusu proto zanikla.

7. S ohledem na výše uvedené obviněný v dalším podání ze dne 21. 5. 2021 doplnil dovolací návrh, aby Nejvyšší soud zrušil výrok o vině a trestu („a související výrok o uložení souhrnného trestu“). Pokud by pak ve věci sám nerozhodl, obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí odvolacího soudu a aby věc vrátil tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

III.

Vyjádření k dovolání

8. K dovolání obviněného se vyjádřil nejvyšší státní zástupce prostřednictvím státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Po rekapitulaci dovolání a dosavadního průběhu trestního řízení se státní zástupce vyjádřil k vzneseným dovolacím námitkám. Konstatoval, že obviněný v podstatě namítal dvě vady napadeného rozsudku. V první řadě se odvolací soud dostatečně nevypořádal s tím, že užitý prostředek trestného činu v podobě nekvalitního padělků bankovky nebyl způsobilý ke spáchání trestného činu, neboť jeho kvalita byla nevalná a „každá prodavačka pohmatem zjistila, že šlo o padělek a odmítla přijetí bankovky“. Bylo vyloučeno, aby se daný padělek vůbec dostal do oběhu. S ohledem na tuto skutečnost, ačkoliv byly naplněny formální znaky pokusu, tak stupeň společenské nebezpečnosti byl nižší než nepatrný a postačoval maximálně k právní kvalifikaci jednání jako přestupku.

9. Pokud jde o námitku nezpůsobilosti prostředku ke spáchání pokusu trestného činu, podle státního zástupce tato otázka nemůže mít vliv na trestní odpovědnost obviněného, neboť objektivní způsobilost pokusu naplnit znaky určitého trestného činu se v praxi nepovažovala za podmínku trestní odpovědnosti pachatele. Jedinou výjimku představoval v zásadě pouze zvláštní případ absolutně nezpůsobilého pokusu, a to pokus zcela iracionální či „pověrečný“, který nemůže založit trestní odpovědnost. V uvedeném případě však nešlo o iracionální pokus, nešlo ani o běžný absolutně nezpůsobilý pokus, nýbrž maximálně o pokus nezpůsobilý relativně. Jednání obviněného bylo v zásadě typickým, běžným způsobem vědomé manipulace s padělanou bankovkou, projevující se snahou o její udání. Neúspěch obviněného nečinil z pokusu jednání absolutně nezpůsobilé a tento neúspěch bylo nutné přičíst nejen nižší kvalitě padělků, ale též omezitelnosti osob, kterým byl padělek nabízen. Státní zástupce uvedl, že méně opatrný nebo unavený pokladník či pokladník nacházející se ve stresové situaci nebo pod tlakem velkého množství zákazníků apod. by nepochybně mohl

přehlédnout skutečnost, že šlo o padělek. Státní zástupce tak souhlasil s názorem odvolacího soudu týkajícím se uplatnění subsidiarity trestní represe a zásady *ultima ratio*.

10. Ohledně dobrovolného upuštění od dokonání trestného činu vyjádřil státní zástupce souhlas s názorem odvolacího soudu, že k zániku trestnosti v důsledku upuštění od dokonání nemohlo dojít, protože nebyla splněna podmínka dobrovolnosti. V tomto případě nešlo o nezdařený pokus, neboť podstatou nezdařeného pokusu je situace, když pachatel dojde k přesvědčení, že zamýšlený trestný čin již nelze dokonat. Odmítl také námitku existence extrémního nesouladu mezi provedenými důkazy a učiněnými skutkovými zjištěními.

11. Ze shora uvedených důvodů proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného D. S. jako zjevně neopodstatněné.

12. Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství bylo zasláno k případné replice dovolateli, který využil tohoto práva. Setrval na námitkách uplatněných v dovolání a neztotožnil se s názorem státního zástupce v tom, že otázka způsobilosti či nezpůsobilosti pokusu nemohla mít vliv na trestní odpovědnost a že neúspěch obviněného bylo možné přičíst nejen nižší kvalitě padělku, ale též obezřetnosti osob, kterým byl padělek nabízen. Obviněný uvedl, že státní zástupce se dopustil nepřístupné dedukce ohledně případné únavy pokladní, která by mohla padělek snadno přehlédnout, a namítl, že v dané věci nebyl řádně zjištěn skutkový stav, přičemž obviněný se třikrát neúspěšně pokusil udat padělanou bankovku do peněžního oběhu a při třetím pokusu na nádraží Českých drah v XY zanechal padělanou bankovku na pokladně. Tím, že ji tam dobrovolně zanechal, se bankovka dostala definitivně z jeho moci, a současně tak odstranil nebezpečí, které hrozilo chráněnému zájmu předcházejícím jednáním. Zároveň zopakoval, že stupeň společenské nebezpečnosti byl nižší než nepatrný, a uzavřel, že k zániku trestnosti dochází, když pachatel přestane být po spáchání pokusu trestného činu nebezpečný pro společnost, což nastává v okamžiku, když pachatel v důsledku změny chování prokáže, že z jeho strany se již není třeba obávat opětovného spáchání trestného činu, což je i případ obviněného. Ze všech těchto důvodů obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud vyhověl jeho dovolání.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

13. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označenému dovolacímu důvodu.

14. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání či některých jiných opravných prostředků není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř., resp. podle § 265b odst. 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby námitky dovolatele svým obsahem odpovídaly takovému důvodu.

15. Obecně lze uvést, že dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je možno podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Jde tedy o nesprávný výklad a použití norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotně právních norem jiných právních odvětví. Podstatou je vadné uplatnění příslušných ustanovení hmotného práva na skutkový stav zjištěný soudem prvního a druhého stupně. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán zejména tehdy, jestliže

skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnňuje znaky žádného trestného činu. Tento dovolací důvod ovšem nespočívá v případném procesním pochybení soudů nižších stupňů ani v tom, že se dovolatel sice domáhá použití norem hmotného práva, ale na takový skutek, k němuž dospěl vlastní interpretací provedených důkazů, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně od názoru dovolatele. Dovolání s poukazem na citovaný důvod nemůže být založeno na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek, a je tudíž určeno k nápravě pouze závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

16. Nejvyšší soud připomíná, že zpravidla odmítne jako zjevně neopodstatněné takové dovolání, v němž obviněný pouze opakuje tytéž námitky, jimiž se snažil zvrátit již rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud se jimi odvolací soud zabýval a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), uveřejněné pod č. T 408. ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002).

b) K vlastním dovolacím námitkám

17. Obviněný D. S. svým dovoláním napadl rozsudek odvolacího soudu, jímž byl z podnětu jeho odvolání zrušen rozsudek soudu prvního v celém rozsahu, a odvolacím soudem byla znovu vyslovena vina obviněného, přičemž došlo ke změně právní kvalifikace v tom směru, že v zažalovaném jednání, o němž nebylo jinak pochyb, odvolací soud nespatořoval dokonaný zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku, ale jen jeho pokus. V tomto směru tak vyhověl odvolání obviněného, avšak nesouhlasil s ním, že by takové jednání nebylo nebezpečné, že by znaky pokusu nebyly naplněny, resp. že by mělo jít jen o přestupek, popřípadě že by zanikla trestnost pokusu. Obviněný postavil svou dovolací argumentaci předně na nedostatečném stupni společenské nebezpečnosti činu, kterou dovozoval z méně zdařilé kvality padělku bankovky, jež nebyla způsobilá k úspěšnému udání do peněžního oběhu jako pravá. Vlastně tím namítal, že šlo o pokus trestného činu absolutně nezpůsobilým prostředkem. Dále tvrdil, že tak zanikla i případná trestnost pokusu, neboť dobrovolně upustil od dokonání trestného činu. Měl tedy splnit podmínky pro zánik trestnosti pokusu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku.

18. Nejvyšší soud nejprve v obecné rovině připomíná, že zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku spáchá ten, kdo padělané nebo pozměněné peníze udá jako pravé nebo platné anebo jako peníze vyšší hodnoty. V daném případě byla obviněnému kladena za vinu varianta spočívající v udání padělaných peněz jako pravých, přičemž odvolací soud dospěl k závěru, že k udání nedošlo, ale obviněný se o ně pokusil (dopustil se jednání k tomu bezprostředně směřujícího v úmyslu spáchat trestný čin, avšak k jeho dokonání nedošlo).

19. Vzhledem k námitkám obviněného je třeba si nejprve vyjasnit zákonodárcem užitý pojem. Padělanými penězi (bankovkami nebo mincemi) se rozumí české nebo jiné než tuzemské peníze (viz též § 238 tr. zákoníku), které byly padělaný, tedy vyhotoveny bez oprávnění s použitím zařízení a materiálů, které nebyly původně určeny k výrobě peněz nebo které nebyly drženy nebo použity v souladu se zákonem, a to s cílem, aby vypadaly jako pravé (viz k tomu např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2334). Padělanými penězi jsou jakékoli napodobeniny bankovek nebo mincí, které vzhledem ke své kvalitě mohou být při udávání, třeba jen za určitých okolností (např. při placení za snížené viditelnosti v nočním podniku a v podobných situacích), zaměněny s pravými penězi a dostat se tak do oběhu (viz rozhodnutí pod č. [3/1991-I](#). Sb. rozh. tr.). Avšak nejde o tento případ, pokud jsou užity takové napodobeniny bankovek, které vůbec nejsou s to plnit funkci oběživa nebo platidla (např. bankovce jen tvarově, popřípadě

barevně přizpůsobený kus papíru apod.); v takovém případě pachatel neudává padělané peníze, ale toliko jiného uvádí v omyl ve smyslu § 209 tr. zákoníku o trestném činu podvodu.

20. Obviněný zpochybňoval především to, že jím užitá bankovka byla způsobilým předmětem pro naplnění znaků uvedeného trestného činu. V tomto směru ovšem Nejvyšší soud jednoznačně souhlasí se soudy nižších stupňů, že byly splněny i nároky na užitý padělek vyplývající ze zmíněné judikatury. Obviněný totiž neužil nějaký tvarově či barevně přizpůsobený kus papíru, ale padělek bankovky, který jistě nejméně za určité situace byl způsobilý plnit funkci oběživa. Za takový padělek je třeba považovat i padělek bankovky stupně nebezpečnosti č. 4 (méně zdařilý). Ostatně způsobilosti obviněným užitého padělku být uveden do oběhu odpovídá i reálný průběh činu kladeného mu za vinu, a to nejméně pod body 1. a 2. výroku o vině, neboť svědek P. T. nerozpoznal, že jde o padělek, bál se čerpat pohonné hmoty jen proto, že obviněným předaná bankovka byla natržená, podobně nepřijetí bankovky vysvětlovala i svědkyně M. D., také ona ji nepřijala, protože byla natržená a vlhká, ale nepoznala, že šlo o padělek. Svědkyně M. R. ji dokonce původně přijala a vrátila na ni peníze obviněnému, pak se jí ale bankovka nějak nezdála, proto požádala obviněného o vydání zaplaceného zboží i vrácených peněz a nedokázala ani po poradě s kolegyní jednoznačně říci, zda byla bankovka padělaná. Dokonce i třetí svědkyně Š. K. původně přijala bankovku a již chtěla tisknout lístek, až pak se jí zdála divná, necítila vodoznak, a proto ji zkontrolovala pod UV lampou a poznala, že jde o padělek, proto zadržela bankovku a zavolala Policii České republiky. I z uvedeného vyplývá, že za určitých okolností byla daná bankovka nepochybně způsobilá k uvedení do oběhu a na první pohled nešlo o padělek, jak nezávisle na sobě potvrdilo několik svědků. V tomto směru tak lze souhlasit se státním zástupcem i soudy nižších stupňů, že obviněným užitou bankovku lze označit za padělané peníze.

21. Znak „udání“ padělaných peněz (o pozměněné peníze zde nešlo, proto se tomuto pojmu dále Nejvyšší soud nevěnuje) spočívá v tom, že pachatel užije padělané peníze jako pravé. Míní se tím jejich jakékoli pachatelovo odevzdání jiné osobě jako pravých a platných peněz (nebo jako peněz vyšší hodnoty) např. při půjčce, prodeji padělaných cizozemských peněz, při placení za poskytnuté služby, při dání peněz do zástavy, při výměně za cizozemské peníze anebo při darování (viz rozhodnutí pod č. [58/1978](#) Sb. rozh. tr.). Udáním však není uzavření peněz např. do sejfu, k němuž nemá nikdo jiný přístup (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 6. 2012, sp. zn. [7 Tdo 487/2012](#)). Udáním také není prodej napodobeniny mince sběrateli do jeho sbírky, nebo má-li taková mince sloužit jako ozdoba (součást přívěsku), popřípadě jsou-li padělky jen ukázány jiné osobě k doložení solventnosti jejich držitele (může tu však jít o přechovávání ve smyslu § 233 odst. 1 tr. zákoníku nebo o součást podvodu podle § 209 tr. zákoníku). Shodně viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2334. Není přitom rozhodné, jak s přijatými padělanými penězi naloží jejich nový držitel (k tomu viz přiměřeně rozhodnutí pod č. [58/1978](#) a č. [2/2009](#) Sb. rozh. tr.). Udáním padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých nebo platných anebo jako peněz vyšší hodnoty je míněn v zásadě jakýkoliv způsob uvedení takových padělků nebo pozměněných pravých peněz do oběhu, aniž by je sám pachatel padělal nebo pozměnil (viz k tomu rozhodnutí pod č. [58/1978](#) a č. [2/2009](#) Sb. rozh. tr., viz též materiál publikovaný pod č. [29/1982](#), s. 204, Sb. rozh. tr.).

22. V daném případě i s ohledem na odlišnou právní kvalifikaci činu užitou soudem prvního a druhého stupně bylo poněkud sporné, zda jednání obviněného zůstalo ve stadiu pokusu anebo již byly naplněny znaky posuzovaného trestného činu, a to především vzhledem k naplnění znaku „udání“, tj. zda předání padělku bankovky k zaplacení je již udáním, anebo je udáním teprve akceptace takového předání padělku druhou stranou (tzn. přijetí bankovky k úhradě za zboží či služby). Většinová aplikační praxe i nauka se přiklání k tomu, že znak „udání“ je naplněn jen tehdy, pokud je pachatel úspěšný při předání peněz coby oběživa (tj. při plnění jejich základní funkce všeobecného prostředku směny), tj. jestliže dosáhne toho, že je protistrana jako peníze pravé a

platné akceptuje, tedy je též jako pravé a platné převezme, jinak jde o pouhý pokus jejich udání (např. pokud pokladní ihned rozpozná, že jde o padělané peníze a zadrží je, popřípadě je odmítne převzít, a nedojde tak k jejich predisponování a splnění funkce oběživa). K tomu lze odkázat na shodný názor vyjádřený v odborné literatuře – viz zejména DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 1509; KUČHTA, J. a kol. Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 238. Z judikatury lze odkázat zejména na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. [5 Tdo 1242/2014](#), dále na rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 3 To 67/2002, nebo na rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 1 To 187/97, publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 1/1998, s. 14. V tomto směru lze vyjít též z obecného významu slova „udat“, jímž se rozumí mimo jiné zbavit se něčeho, uplatnit něco (tak např. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, 2013, s. 464), či zařídit, aby někdo něco přijal, zbavit se, atd. (viz Příruční slovník jazyka českého. Díl VI. Praha: ČSAV, 1951–1953, s. 386). Úspěchem při předání padělané bankovky, tj. jejich přijetím, podmiňoval pojem udání padělaných či pozměněných peněz též jeden z jazykovědců (viz ZUBATÝ, J. Udati, udávati, udánlivý, údaj, údajný. In: Naše řeč, 1930, č. 7, s. 141 až 150).

23. Lze tak uzavřít, že odvolací soud posoudil případ obviněného správně, pokud dospěl k závěru, že zločin padělání a pozměnění peněz podle § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku nebyl dokonán, ale že se o něj obviněný jen pokusil, neboť nebyl naplněn znak „udání“ ve smyslu shora nastíněném, protože nedošlo k akceptaci bankovky jako pravého a platného platidla (poněkud jinak by tomu mohlo být v případě jednání popsaného pod bodem 2. ve výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu, ale zde brání odlišnému závěru zákaz *reformationis in peius*).

24. Neobstojí ani obviněného argument, že nemohlo jít o trestný pokus ve smyslu § 21 odst. 1 tr. zákoníku, neboť předávaný padělek bankovky byl nezpůsobilý k uvedení do oběhu. K tomu se již vyjádřil Nejvyšší soud výše. Obviněný tím míní zřejmě případ pokusu absolutně nezpůsobilým prostředkem, o který však v daném případě nešlo, kromě toho neplatí ani zřejmě obviněným zamýšlená teze, že takový případ je z povahy věci beztrestný. Především je nutno souhlasit se státním zástupcem, že s ohledem na kvalitu padělku šlo pouze o relativně nezpůsobilý pokus, protože za jiných okolností (např. za tmy) vůči jiné osobě (viz např. předání bankovky P. T.) mohlo být takové jednání obviněného úspěšné, předmětná bankovka tak byla jen relativně nezpůsobilým prostředkem spáchání uvedeného trestného činu.

25. Nejvyšší soud nesouhlasí ani s obranou obviněného, že došlo k zániku trestnosti pokusu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku. Především je třeba upozornit, že při posuzování trestnosti pokusu se rozlišuje, zda jde o pokus ukončený a neukončený. Zatímco v případě neukončeného pokusu stačí k zániku jeho trestnosti podle § 21 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, že se pachatel dobrovolně zdrží dalšího jednání, které považuje za potřebné k dokonání činu (viz rozhodnutí pod č. [16/1979](#) Sb. rozh. tr.), v případě ukončeného pokusu obvykle nestačí pouhé zdržení se dalšího jednání jako u neukončeného pokusu, nýbrž je třeba dobrovolného aktivního zásahu pachatele k odstranění nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu (popřípadě je třeba dobrovolně učinit oznámení o pokusu v době, kdy takové nebezpečí mohlo být ještě odstraněno příslušným orgánem); přitom trestnost již ukončeného pokusu nezanikne upuštěním od opakování pokusu, a to ani tehdy, jestliže pachatel mohl bez obtíží opakovat tento pokus – viz rozhodnutí pod č. [9/2012-II.](#) Sb. rozh. tr. Míru aktivity pachatele v takovém případě nelze stanovit obecně, ale je třeba ji posuzovat individuálně se zřetelem na okolnosti a poměry pachatele, zda pachatel učinil vše potřebné, aby zabránil následku, a zda to, co učinil, za daných okolností postačovalo k zabránění následku a bylo v příčinné souvislosti s odvrácením nebezpečí, které hrozilo zájmu chráněnému trestním zákonem. Přitom rozhodnutí pachatele upustit od dokonání trestného činu musí trvat až do konečného odvrácení nebezpečí vzniku následku; zániku trestnosti pak nebrání okolnost, že následek

byl odvrácen za přispění a pomoci jiných osob, jestliže se tak stalo na základě aktivního jednání pachatele (viz k tomu rozhodnutí pod č. [27/1987](#) Sb. rozh. tr.). K případům, kdy nedochází k zániku trestnosti pokusu u násilné trestné činnosti, viz např. též rozhodnutí pod č. [16/1979](#) a č. [7/2007](#) Sb. rozh. tr., podle nichž možnost splnit podmínky zániku trestnosti pokusu u ukončeného pokusu má pachatel jen v těch výjimečných případech, kdy mezi jeho jednáním a způsobením zamýšleného následku podle povahy použitého prostředku a podle záměru pachatele zbývá ještě určitá doba, v níž je možno zabránit následku. V takových případech pak nestačí pouhé zdržení se dalšího jednání jako u neukončeného pokusu, nýbrž je třeba dobrovolného aktivního zásahu pachatele k odvrácení nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu, popřípadě je třeba dobrovolně učinit oznámení o pokusu v době, kdy takové nebezpečí mohlo být ještě odstraněno příslušným orgánem.

26. S ohledem na výše uvedený judikatorní přístup tedy ve vztahu k zániku trestnosti pokusu zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 21 odst. 1 a § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku spočívajícího v tom, že pachatel předal padělanou bankovku k zaplacení za zboží nebo služby, avšak druhá smluvní strana ji nepřijala na úhradu ceny takového zboží nebo služby z důvodu podezření, že jde o padělek, nemůže prakticky nastat situace, za které by zde pachatel mohl dobrovolně upustit od spáchání takového trestného činu. Nenabízí se totiž vůbec žádný prostor pro určité jednání, kterým by dříve vyvolané nebezpečí mohl obviněný jako pachatel odvrátit, protože toto nebezpečí bylo zcela odvráceno druhou smluvní stranou, které byl padělek bankovky předán. Navíc bude prakticky vždy chybět i prvek dobrovolnosti, který je nezbytnou podmínkou zániku trestnosti pokusu, jak již uváděl státní zástupce ve svém vyjádření i odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku. Je třeba totiž upozornit především na povinnosti příjemce platby vyplývající ze zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, podle jehož § 12 odst. 1 a 2 může každý odmítnout přijetí bankovek nebo mincí, u kterých existuje důvodné podezření, že jsou padělané nebo pozměněné, ledaže je povinen je zadržet, přičemž povinnost zadržet padělané peníze bez náhrady je uložena mimo jiné jakékoliv právnické osobě v § 12 odst. 2 písm. a) citovaného zákona, tj. i osobám jednajícím za právnickou osobu, jako jsou její zaměstnanci. Kromě toho je podle § 12 odst. 2 písm. e) citovaného zákona povinností právnické osoby následně předat stejnopis potvrzení o zadržení podezřelých bankovek nebo mincí bez zbytečného odkladu Policii České republiky. Prvek dobrovolnosti tak nemůže být naplněn.

27. Je třeba odmítnout také námitku obviněného týkající se minimální „společenské nebezpečnosti“ trestného činu, za který byl odsouzen. Předně je nutno poukázat na to, že společenská nebezpečnost (nebezpečnost činu pro společnost) byla materiálním znakem trestného činu podle § 3 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, který byl účinný do 31. 12. 2009, není však znakem trestného činu podle současné právní úpravy – viz zejména § 13 odst. 1 tr. zákoníku. Nyní platný trestní zákoník upravuje pouze zásadu subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio* v § 12 odst. 2 tr. zákoníku, v němž užívá pojmu společenská škodlivost.

28. Jde-li o námitku týkající se subsidiarity trestní represe, ani v tomto směru nemohl dát Nejvyšší soud obviněnému za pravdu, naopak lze souhlasit se soudy nižších stupňů i s názorem uvedeným ve vyjádření státního zástupce k dovolání obviněného. Obviněný i při řešení této otázky vycházel z toho, že samotný pokus udání padělané bankovky do oběhu a následné zanechání padělané bankovky na pokladně po odhalení, že jde o padělek, nemají být trestné, neboť to není dostatečně společensky závažné a škodlivé. Zákonodárce má ovšem na tuto záležitost jiný náhled a chce takové jednání postihovat jako trestný čin, jak bylo rozvedeno shora. K výkladu zásady subsidiarity trestní represe a principu tzv. *ultima ratio* lze odkázat na odborný výklad v recentních učebnicích trestního práva či uznávaných komentářích k trestnímu zákoníku (za všechny např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 115). Především je třeba odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpnj 301/2012](#), publikované pod č. 26/2013

Sb. rozh. tr. Podle názorů v něm vyslovených (mimo jiné) zásadně platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Stanovisko dále výslovně uvádí, že společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost přitom nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska dolní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem „ultima ratio“, ze kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné.

29. Nejvyšší soud uzavírá, že obviněný se pokusil ve třech případech udat do oběhu méně zdařilou napodobeninu dvoutisícikorunové bankovky, která byla schopna plnit funkci oběživa, byť pouze za určitých okolností (např. za snížené viditelnosti), a že tento padělek byl (za určitých okolností) způsobilý k oklamání jeho příjemce při placení za zboží nebo služby. Rozhodně není možno takové jednání označit za málo společensky nebezpečné či škodlivé, jak to činil obviněný, naopak potírání penězokazectví je zájmem společnosti uznávaným nejen u nás, ale i v zahraničí, o čemž svědčí i řada mezinárodních smluv, které nás zavazují k jeho trestněprávnímu postihu (viz zejména Úmluvu o potírání penězokazectví, která byla vyhlášena pod č. 15/1932 Sb.). Jednání obviněného bylo proto odvolacím soudem zcela správně posouzeno jako pokus zločinu padělání a pozměnění peněz podle § 21 odst. 1 a § 233 odst. 2 alinea 2 tr. zákoníku.

V.

Závěrečné shrnutí

30. Lze tak uzavřít, že ty námitky obviněného D. S., které bylo možno označit za námitky nesprávného právního posouzení skutku ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., Nejvyšší soud shledal jako zjevně neopodstatněné. Proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné ze shora rozvedených důvodů, aniž by podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu předcházejícího řízení.

31. Protože Nejvyšší soud rozhodl o odmítnutí dovolání podle § 265i tr. ř., mohl tak učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.